

ZURIAK BELTZAK IKUSTEN

Bai, beltzak ikusi dituzte Zairen bizi diren zuriak. Hildakoen eta desagertuen artean 250 bat izan dira. Horrialde pila ederra bete da egunkarietan Kolweziko hilketa hau dela eta. Zenbait Estatu ere mobilizatu izan da, batipat Frantzia eta Belgika.

Komentario guztiak hango zurien zoriaz eta kanpoko indarren partehartzeaz ihardun dira. Irakurlea nekez enterazitekeen zergatik altxatu diren Kolwezin Mobuturen aurka. Burruka hau ez da lehendabizikoa. Aspalditik dator, deskoloniakuntzaren ondorio da. Katangak ez al dio inori oroitzen? Eta Tshombe famatuak? Harritzekoa da zein kasu guti egin zaion historia hurbil honi maiztaren bigarren eta hirugarren astetan gertatu zena esplikatu ahal izateko.

Zaire, izan ere, deskoloniakuntzaren izena da. Zaire hau Kongo belgikarra izana da, orain ere zenbait lekutan hiriburutik ezaguna: Kongo-Kintsasa. Zaire hontan, dirudenez, bi leinu edo tribu dira nagusi: Lunda eta Luba. Bi eskualde ongi definituak, beraz, eta bi kultura, bi mundu. Lubatarra da Mobutu. Mobutu eta bere inguru politikoa, gainerakoak zapalduz. Gogorki atakatu ditu beti Mobutuk Lunda tribukoak. Behin eta berriz erreboltatu dira hauk. Maiatzean azkenekoz.

Zalantzarik gabe, Zairen gertatu dena barnepolitikako arazoa da. Frantziak eta besteek parte hartu badute, zuriak salbatzearen izan da. Hortarako bakarrik ote? Geroxeago aztertuko dugu hori. Galde dezagun orain zergatik izan diren zurien aurkako atake hauk. Honen esplikaziorik ere ez da agertu.

ZURIEN AURKA

Zergatik zurien aurka?

Ez dut uste eraso honek ulertezinako sekreturik duenik. Zairen dauden zuriak sinbolo eta errealtate dira. Errebolta izan den lekune hortan, Kolwezin alegia, hiru bat

24. hor.

Mobutu: Zuriak beltzak ikusten.

250 hildakoen eta desagertuen artean.

mila zuri dago: 1.750 belgikar, 400 frantses, 200 greziar, 100 portugaldar, 50 bat italiano eta 14 Ipar Ameriketako. Patroi, industriari, teknikari eta langile espezializatu dira. Izan ere, Shaba alderdi hau oso aberatsa da, mehatzetan oparba, kobrea bereziki. Harritzekoa al da eskualde zapaldu eta menperatu hau erreboltatzea, bertako aberastasunak eta ondasunak hustutzen ari direnen aurka? Eta ez hori bakarrik. Eskualde hau, kolonikuntzaren garaian ere, zigortua izana da, zuriek zigortua, kolonoek. Eta ezin da beste gauza bat ere ahaztu: zuriak dira Mobutu bere etsaiaren eusleak. Horregatik eraso eta hil dituzte batez ere frantsesak, frantses abioiak izan bait ziren ihazko inbasioan ere Marruekoeko soldaduak eraman zituztenak. Eta azkenik, esango nuke, zuriak atakatu, beren burruka ezagutarazi egin ohi zuten. Lortu dute, noski.

Hauk izan litezke zuriaren aurka joateko erreboltatuek izan dituzten arrazoiak. Besterik ere izango da, beharbada.

ZURIEN KONTRAEKINTZA

Zaireko ekinaldi hortan, ezkutuan ala agirian, Estatu askok partehartu du. Sobiet Batasuna, Cuba, Angola, Argelia, Libia salatu ditu Mobutuk, prestakuntzan gutienek partehartu dutelako.

Agirian, oso agirian, partehartu dutenak Frantzia eta Belgika izan dira. Bigarren maila batetan Ingalaterra eta Estatu Batuak, laguntza zenbaiten bidez. Frantziak mila bat legionario bidali zituen, eta Belgikak 1.750 militar. Kolwezin frantsesak sartu ziren lehenak. Denen artean, laster askatu zituzten arriskutan zeuden zuriak. Hilik ere asko aurkitu zuten, 200 bat eta erreboltatuen eskutan egon zitezkeen beste 60ren bat. Masakre baten aurrean aurkitu dira. Burruka egin beharra izan dute, gainera.

Militar alderdi hau aparte utzirik, interbentzio honek arrotu ditu bazterrak, bai Frantzian eta bai Belgikan. Hasteko, koordinaziorik gabe abiatu ziren frantsesak eta belgikarrak. Belgikari deus esan gabe bidali zituen bereak Frantziak. Baina hau da guttiena: zer dela eta, edo zertarako sartu ziren Zaireko barne politikan? Badirudi Frantzia eta Belgika ez zirela intentzio berberaz aritu. Belgikako Defentsako Ministroak berak garbi esan du: "gure ikuspegiak desberdinak ziren". Belgikarren ekintza, "errefuxiatuak ateratzea" zen, eta horregatik joan ziren zuriaren bizilekuetako plano eta guzti eta 72 ordutarako bakarrik. Frantsesek, nonbait, hori baino asmo luzeagoa zuten, "ordena jartzea", Mobutu laguntzea halegia. Garrak salatu du hori Frantziako ezkerak eta Miterrandek bereziki. Frantzia, garbi garbian, Mobuturen erregimena laguntzera joan da.

Giscardek Mobutu laguntzeko duen arrazoiaren artean ez da tikieta, hori eginaz, belgikarrak baztertzea eta Zaireko kooperazioan bera nagusi gelditzea. Esan baitugu mehatzetan, lehen ekaitan, oso aberatsa dela Zaire. Aspalditik datorren hauzia da hau. Duela urte bete esan zuen Belgikako kanpo ministroak Frantzia Zairen muturra sartu nahian zebilela. Ba dirudi nahi duena lortuz doala Giscard. Mobutu, izan ere, Brusellasekin haserre dago, eta Giscardkin oso ezti. Segurua da Frantzia geroz eta gehiago sartuko dela Zairen, Mobutuk irauten badu, behintzat.

Oraindik ere egunkariek arazo honetaz dihardute. Gero eta gutiago agertuz doa, holaxe itzali arte. Baina zerbait konpondu al da? Deus gertatu ez balitz bezala jarraituko du munduak. Eta berriz ere, arrazoiaren indarra garaitu beharrean, indarraren arrazoiak gailenduko da.